

Zbierka súdnych rozhodnutí

ROZSUDOK SÚDNEHO DVORA (štvrtá komora)

zo 16. júla 2020*

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania – Ochrana spotrebiteľa – Smernica 93/13/EHS – Články 6 a 7 – Spotrebiteľské zmluvy – Hypotekárne úvery – Nekalé podmienky – Zmluvná podmienka ukladajúca povinnosť zaplatiť všetky poplatky za zriadenie a zrušenie hypotekárneho záložného práva dlžníkovi – Účinky vyhlásenia neplatnosti uvedených zmluvných podmienok – Právomoc vnútroštátneho súdu v prípade zmluvnej podmienky kvalifikovanej ako ‚nekalá‘ – Rozdelenie nákladov – Subsidiárne uplatnenie ustanovení vnútroštátneho práva – Článok 3 ods. 1 – Hodnotenie nekalej povahy zmluvných podmienok – Článok 4 ods. 2 – Vylúčenie zmluvných podmienok týkajúcich sa hlavného predmetu zmluvy alebo primeranosti ceny alebo protihodnoty – Podmienka – Článok 5 – Povinnosť formulovať zmluvné podmienky jasne a zrozumiteľne – Trovy konania – Premlčanie – Zásada efektivity“

V spojených veciach C-224/19 a C-259/19,

ktorých predmetom sú dva návrhy na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 267 ZFEÚ, podané rozhodnutím Juzgado de Primera Instancia n° 17 de Palma de Mallorca (Súd prvého stupňa č. 17 Palma de Mallorca, Španielsko) z 12. marca 2019 (C-224/19) a rozhodnutím Juzgado de Primera Instancia e Instrucción de Ceuta (Súd prvého stupňa a vyšetrovací súd Ceuta, Španielsko) z 13. marca 2019 (C-259/19), doručené Súdnemu dvoru 14. marca 2019 a 27. marca 2019, ktoré súvisia s konaniami:

CY

proti

Caixabank SA (C-224/19),

a

LG,

PK

proti

Banco Bilbao Vizcaya Argentaria SA (C-259/19),

SÚDNY DVOR (štvrtá komora),

v zložení: predseda štvrtej komory M. Vilaras, sudcovia S. Rodin (spravodajca), D. Šváby, K. Jürimäe a N. Piçarra,

* Jazyk konania: španielčina.

generálny advokát: H. Saugmandsgaard Øe,

tajomník: A. Calot Escobar,

so zreteľom na písomnú časť konania,

so zreteľom na pripomienky, ktoré predložili:

- CY, v zastúpení: N. Martínez Blanco, abogado,
- Caixabank SA, v zastúpení: J. Gutiérrez de Cabiedes Hidalgo de Caviedes, abogado,
- LG, v zastúpení: R. Salamanca Sánchez, abogado, a M. C. Ruiz Reina, procuradora,
- Banco Bilbao Vizcaya Argentaria SA, v zastúpení: C. Fernández Vicién, J. Capell Navarro a A. Picón Franco, abogados,
- španielska vláda, v zastúpení: L. Aguilera Ruiz a M. J. García-Valdecasas Dorrego, splnomocnení zástupcovia,
- Európska komisia, v zastúpení: J. Baquero Cruz a N. Ruiz García, splnomocnení zástupcovia,

so zreteľom na rozhodnutie prijaté po vypočutí generálneho advokáta, že vec bude prejednaná bez jeho návrhov,

vyhlásil tento

Rozsudok

- 1 Návrhy na začatie prejudiciálneho konania sa týkajú výkladu článkov 3 až 8 smernice Rady 93/13/EHS z 5. apríla 1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách (Ú. v. ES L 95, 1993, s. 29; Mim. vyd. 15/002, s. 288).
- 2 Tieto návrhy boli podané v rámci dvoch sporov, ktorých účastníkmi sú v prvom spore CY a Caixabank SA a LG a v druhom spore PK na jednej strane a Banco Bilbao Vizcaya Argentaria SA na druhej strane, vo veci nekalých podmienok v zmluvách o úveroch zabezpečených hypotekárnym záložným právom.

Právny rámec

Právo Únie

- 3 Šestnásť, devätnásť, dvadsať a dvadsať štvrté odôvodnenie smernice 93/13 stanovujú:

„keďže hodnotenie nekalého charakteru podmienok podľa vybraných všeobecných kritérií najmä pri predaji alebo dodávkach verejného charakteru, ktoré zabezpečujú kolektívne služby, berúc do úvahy spoločnú zodpovednosť medzi užívateľmi, musí byť doplnené systémom celkového vyhodnotenia rôznych príslušných záujmov; keďže toto predstavuje požiadavku dôvery [dobrej viery – *neoficiálny preklad*]; keďže pri hodnotení dobrej viery sa musí brať ohľad najmä na stabilitu zmluvného postavenia strán bez ohľadu na to, či spotrebiteľ bol stimulovaný k súhlasu s podmienkami a či tovar alebo služby boli predávané na osobitnú objednávku spotrebiteľa; keďže požiadavka dobrej viery môže byť splnená predajcom alebo dodávateľom, keď s inou stranou, ktorej oprávnené záujmy brali do úvahy, zaobchádzajú čestne a rovnocenne;

...

keďže na účely tejto smernice sa hodnotenie nekalého charakteru netýka podmienok, ktoré popisujú hlavný predmet zmluvy ani vzťah kvalita/cena tovaru alebo dodávaných služieb; keďže hlavný predmet zmluvy a vzťah cena/kvalita môže byť napriek tomu braný do úvahy pri hodnotení primeranosti ostatných podmienok...

keďže zmluvy by mali byť vypracované zrozumiteľne [formulované jasne a zrozumiteľne – *neoficiálny preklad*], mal by mať spotrebiteľ skutočne príležitosť preskúmať všetky podmienky a ak má pochybnosti mal by platiť výklad najpriaznivejší pre spotrebiteľa;

...

keďže súdy alebo správne orgány členských štátov musia mať k dispozícii primerané a účinné prostriedky na zabránenie ďalšieho uplatňovania nekalých podmienok v [spotrebiteľských – *neoficiálny preklad*] zmluvách“.

4 Článok 1 smernice 93/13 uvádza:

„1. Účelom tejto smernice je aproximovať zákony, iné právne predpisy a správne opatrenia členských štátov, ktoré sa [týkajú – *neoficiálny preklad*] nekalých podmienok v zmluvách uzatvorených medzi predajcom alebo dodávateľom a spotrebiteľom.

2. Zmluvné podmienky, ktoré odrážajú záväzné zákonné alebo regulačné ustanovenia a ustanovenia alebo zásady medzinárodných dohovorov, ktorých sú členské štáty alebo spoločenstvo zmluvnou stranou, najmä v oblasti dopravy, nepodliehajú ustanoveniam tejto smernice.“

5 Podľa článku 3 ods. 1 a 2 tejto smernice platí, že:

„1. Zmluvná podmienka, ktorá nebola individuálne dohodnutá sa považuje za nekalú, ak napriek požiadavke dôvery [dobrej viery – *neoficiálny preklad*] spôsobí značnú nerovnováhu v právach a povinnostiach strán vzniknutých na základe zmluvy, ku škode spotrebiteľa.

2. Podmienka sa nepovažuje za individuálne dohodnutú, ak bola navrhnutá vopred [vopred vypracovaná – *neoficiálny preklad*] a spotrebiteľ preto nebol schopný ovplyvniť podstatu podmienky [jej obsah – *neoficiálny preklad*], najmä v súvislosti s predbežne formulovanou štandardnou zmluvou.

...“

6 Článok 4 ods. 2 uvedenej smernice stanovuje:

„Hodnotenie nekalej povahy podmienok sa nevzťahuje ani k definícii hlavného predmetu zmluvy ani na primeranú cenu a úhradu na jednej strane, ako aj tovar alebo služby dodávané výmenným spôsobom na druhej strane, pokiaľ tieto podmienky sú zrozumiteľné [sa netýka ani definície hlavného predmetu zmluvy, ani primeranosti ceny a odmeny, na jednej strane, k tovarom alebo službám poskytovaným ako protihodnota na strane druhej, pokiaľ sú tieto podmienky formulované jasne a zrozumiteľne – *neoficiálny preklad*].“

7 Článok 5 tejto istej smernice stanovuje:

„V prípade zmlúv, v ktorých sú všetky alebo niektoré podmienky ponúkané spotrebiteľovi v písomnej forme, musia byť vždy tieto podmienky vypracované zrozumiteľne [formulované jasne a zrozumiteľne – *neoficiálny preklad*]. ...“

8 Článok 6 ods. 1 smernice 93/13 stanovuje:

„Členské štáty zabezpečia, aby nekalé podmienky použité v zmluvách uzatvorených so spotrebiteľom zo strany predajcu alebo dodávateľa podľa ich vnútroštátneho práva, neboli záväzné pre spotrebiteľa a aby zmluva bola podľa týchto podmienok naďalej záväzná pre strany, ak je jej ďalšia existencia možná bez nekalých podmienok.“

9 Článok 7 ods. 1 tejto smernice znie takto:

„Členské štáty zabezpečia, aby v záujme spotrebiteľov a subjektov hospodárskej súťaže [konkurentov – *neoficiálny preklad*] existovali primerané a účinné prostriedky, ktoré by zabránili súvislemu [ďalšiemu – *neoficiálny preklad*] uplatňovaniu nekalých podmienok v zmluvách uzatvorených [uzatváraných – *neoficiálny preklad*] so spotrebiteľmi zo strany predajcov alebo dodávateľov.“

10 Podľa znenia článku 8 uvedenej smernice platí, že:

„Členské štáty môžu prijať alebo si ponechať najprísnejšie [prísnejšie – *neoficiálny preklad*] opatrenia kompatibilné so zmluvou v oblasti obsiahnutej touto smernicou s cieľom zabezpečenia maximálneho stupňa ochrany spotrebiteľa.“

Španielske právo

Kráľovský dekrét č. 1426/1989

11 Pravidlo 6.a prílohy II Real Decreto 1426/1989, por el que se aprueba el arancel de los notarios (kráľovský dekrét č. 1426/1989, ktorým sa schvaľuje sadzobník odmien notárov) zo 17. novembra 1989 (BOE č. 285 z 28. novembra 1989, s. 37169) v znení účinnom v čase skutkových okolností vo veci samej stanovuje:

„[Povinnosť zaplatiť poplatky prislúcha] účastníkovi, ktorý požiadal o výkon alebo služby notára, prípadne osoby, ktoré majú postavenie dotknutej osoby podľa hmotnoprávných a daňových právnych predpisov...“

Kráľovský dekrét č. 1427/1989

12 Ôsme pravidlo prílohy II Real Decreto 1427/1989, por el que se aprueba el arancel de los registradores de la propiedad (kráľovský dekrét č. 1427/1989, ktorým sa schvaľuje sadzobník odmien osôb overujúcich prevody vlastníctva nehnuteľností) zo 17. novembra 1989 (BOE č. 285 z 28. novembra 1989, s. 37171), v znení účinnom v čase skutkových okolností vo veci samej, ukladá povinnosť zaplatiť odmenu osoby overujúcej prevod vlastníctva nehnuteľností „osobe alebo osobám, v prospech ktorých sa bezprostredne zapíše alebo zaznamená právo, pričom ju možno vymáhať aj od... osoby, ktorá požiadala o predmetnú službu, alebo osoby, v prospech ktorej bolo zapísané právo alebo vyžiadané osvedčenie.“

LCGC

- 13 Článok 7 Ley 7/1998 sobre condiciones generales de la contratación (zákon č. 7/1998 o všeobecných zmluvných podmienkach) z 13. apríla 1998 (BOE č. 89 zo 14. apríla 1998) v znení uplatniteľnom ku dňu podpisu zmlúv, o ktoré ide vo veci samej (ďalej len „LCGC“) stanovuje:

„Zmluva nesmie obsahovať tieto všeobecné podmienky:

- a) podmienky, o ktorých sa spotrebiteľ v skutočnosti nemohol plne dozvedieť pred uzavretím zmluvy, alebo ktoré prípadne neboli dojednané podľa článku 5;
- b) nečitateľné, nejednoznačné, nejasné a nezrozumiteľné podmienky, ibaže v prípade, že sú nezrozumiteľné, pristupujúca zmluvná strana s nimi písomnou formou výslovne súhlasila a sú v súlade s osobitnou právnou úpravou týkajúcou sa transparentnosti zmluvných podmienok v tejto oblasti.“

- 14 Článok 8 LCGC stanovuje:

„1. Všeobecné podmienky, ktoré na ujmu pristupujúcej zmluvnej strany porušujú ustanovenia tohto zákona alebo akékoľvek iné kogentné alebo zakazujúce predpisy, sú absolútne neplatné, pokiaľ tieto predpisy inak nesankcionujú ich porušenie.

2. Osobitne sú absolútne neplatné nekalé všeobecné podmienky v spotrebiteľských zmluvách...“

Kráľovský zákonný dekrét č. 6/2000

- 15 Článok 40 Real-Decreto Ley 6/2000, de Medidas Urgentes de Intensificación de la Competencia en Mercados de Bienes y Servicios (kráľovský zákonný dekrét č. 6/2000 o naliehavých opatreniach na zintenzívnenie hospodárskej súťaže na trhoch tovarov a služieb) z 23. júna 2000 (BOE č. 151 z 24. júna 2000, s. 22440) v znení účinnom ku dňu podpisu zmlúv, o ktoré ide vo veci samej, stanovuje:

„Úverové inštitúcie a iné finančné inštitúcie výslovne uvádzajú... právo dlžníka určiť na základe vzájomnej dohody s veriteľom osobu alebo subjekt, ktorý ocení nehnuteľnosť, ktorá je predmetom hypotekárneho záložného práva...“

Kráľovský legislatívny dekrét č. 1/2007

- 16 Real Decreto Legislativo 1/2007 por el que se aprueba el texto refundido de la Ley General para la Defensa de los Consumidores y Usuarios y otras leyes complementarias (kráľovský legislatívny dekrét č. 1/2007, ktorým sa schvaľuje prepracované znenie všeobecného zákona o ochrane spotrebiteľov a užívateľov a ďalších doplňujúcich zákonov) zo 16. novembra 2007 (BOE č. 287 z 30. novembra 2007, s. 49181) v článku 8 s názvom „Základné práva spotrebiteľov a užívateľov“ stanovuje:

„Spotrebiteľia a užívatelia majú tieto základné práva:

...

- b) ochrana ich legitímnych hospodárskych a sociálnych záujmov najmä vzhľadom na nekalé obchodné praktiky a na vloženie nekalých podmienok do zmlúv.

...

d) presné informácie o rôznych tovaroch alebo službách, ako aj poučenie a zjednodušené vysvetlenie na účely podpory znalostí o používaní, spotrebe alebo vhodnom užívaní týchto tovarov alebo služieb. ...“

17 Článok 60 kráľovského legislatívneho dekrétu č. 1/2007, nazvaný „Informácie pred uzavretím zmluvy“, znie takto:

„1. Predtým, ako sa spotrebiteľ alebo užívateľ zaviazne akoukoľvek zmluvou alebo ponukou rovnakého druhu, predajca alebo dodávateľ mu s výnimkou prípadov, keď je to zrejmé z kontextu, jasným a zrozumiteľným spôsobom poskytne relevantné, správne a dostatočné informácie o hlavných charakteristikách zmluvy, najmä o jej právnych a hospodárskych podmienkach.

2. Relevantné sú informačné povinnosti o tovaroch alebo službách stanovené týmto zákonom alebo akoukoľvek inou uplatniteľnou normou, ako aj:

a) hlavné vlastnosti tovaru alebo služieb v rozsahu primeranom použitému nosiču a predmetnému tovaru alebo službe;

...

c) cena vrátane všetkých daní. Ak z dôvodu povahy tovaru alebo služieb nemožno rozumne vopred stanoviť cenu, spôsob, ktorým sa vypočíta cena, ako aj prípadne všetky ďalšie náklady na dopravu, dodanie alebo poštovné, alebo ak tieto náklady nemožno rozumne stanoviť vopred, zmienka o tom, že tieto náklady môžu byť účtované spotrebiteľovi;

Všetky informácie určené spotrebiteľovi alebo užívateľovi týkajúce sa ceny tovaru alebo služieb vrátane reklamy informujú o celkovej cene, pričom v prípade potreby rozlišujú medzi sumou príslušných príplatkov alebo zliav, sumou nákladov prenášaných na spotrebiteľa alebo užívateľa, a dodatočnými poplatkami za doplnkové služby, financovanie, používanie rôznych platobných prostriedkov alebo ďalšie podobné platobné podmienky. ...“

18 Článok 80 kráľovského legislatívneho dekrétu č. 1/2007, nazvaný „Požiadavky uplatniteľné na podmienky, ktoré neboli individuálne dohodnuté“, stanovuje:

„1. Pokiaľ zmluvy uzavreté so spotrebiteľmi a užívateľmi obsahujú podmienky, ktoré neboli individuálne dohodnuté,... tieto podmienky musia spĺňať nasledujúce požiadavky:

a) ich znenie musí byť presné, jasné a jednoduché a musí byť priamo pochopiteľné...

b) dostupnosť a čitateľnosť s cieľom umožniť spotrebiteľovi a užívateľovi poznať ich existenciu a obsah pred uzavretím zmluvy. ...

c) dobrá viera a spravodlivá rovnováha v právach a povinnostiach strán, čo v každom prípade vylučuje uplatnenie nekalých podmienok. ...“

19 Článok 82 kráľovského legislatívneho dekrétu č. 1/2007, nazvaný „Pojem nekalá podmienka“, stanovuje:

„1. Za nekalé podmienky sa považujú všetky ustanovenia, ktoré neboli individuálne dohodnuté, a všetky praktiky, ktoré neboli výslovne schválené, pokiaľ v rozpore s požiadavkami dobrej viery spôsobujú značnú nerovnováhu v právach a povinnostiach strán vyplývajúcich zo zmluvy v neprospech spotrebiteľa a užívateľa.

2. ...Predajca alebo dodávateľ, ktorý tvrdí, že určitá podmienka bola individuálne dohodnutá, o tom musí podať dôkaz.

3. Nekalá povaha podmienky sa posudzuje so zreteľom na povahu tovaru alebo služieb, ktoré sú predmetom zmluvy, a s prihliadnutím na všetky okolnosti, ktoré existovali v čase jej uzatvorenia, ako aj na všetky ostatné podmienky zmluvy alebo inej zmluvy, od ktorej táto zmluva závisí. ...“

- 20 Podľa článku 83 kráľovského legislatívneho dekrétu č. 1/2007 s názvom „Neplatnosť nekalých podmienok a ďalšia existencia zmluvy“ platí, že:

„Nekalé podmienky sú absolútne neplatné a považujú sa za nedohodnuté. Na tieto účely súd po vypočutí účastníkov konania vyhlási nekalé podmienky uvedené v zmluve za neplatné, avšak zmluva je pre zmluvné strany naďalej záväzná za tých istých podmienok, pokiaľ môže existovať bez týchto nekalých podmienok.“

- 21 Článok 87 kráľovského legislatívneho dekrétu č. 1/2007 s názvom „Podmienky považované za nekalé z dôvodu nedostatku vzájomnosti“ v odseku 5 stanovuje:

„Za nekalé sa považujú podmienky, ktoré v rozpore s dobrou vierou v zmluve zakladajú na úkor spotrebiteľa alebo používateľa nedostatok vzájomnosti, a to najmä:

...

5. ...akékoľvek iné ustanovenia, ktoré stanovujú platbu za výrobky alebo služby, ktoré neboli skutočne použité alebo spotrebované. ...“

- 22 Článok 89 kráľovského legislatívneho dekrétu č. 1/2007, nazvaný „Nekalé podmienky, ktoré majú vplyv na uzavretie a plnenie zmluvy“, stanovuje:

„Za nekalé podmienky sa v každom prípade považujú:

...

4. Vnútenie nežiadaných tovarov alebo služieb spotrebiteľovi alebo užívateľovi.

5. Zvýšenia ceny za doplnkové služby..., ktoré nezodpovedajú dodatočným plneniam, ktoré možno prijať alebo odmietnuť...“

Zákon č. 2/2009

- 23 Ley 2/2009, por la que se regula la contratación con los consumidores de préstamos o créditos hipotecarios y de servicios de intermediación para la celebración de contratos de préstamo o crédito (zákon č. 2/2009, ktorým sa upravuje uzatváranie spotrebiteľských zmlúv o úvere alebo hypotekárnom úvere a poskytovanie sprostredkovateľských služieb pri uzatváraní úverových zmlúv) z 31. marca 2009 (BOE č. 79 z 1. apríla 2009, s. 30843), v článku 5 ods. 1 s názvom „Povinnosť transparentnosti v oblasti ceny“ stanovuje:

„Podniky slobodne stanovujú svoje sadzby provízií, podmienok a poplatkov, ktoré môžu byť prenesené na spotrebiteľov bez ďalších obmedzení okrem tých, ktoré sú v oblasti nekalých podmienok uvedené v tomto zákone,... ako aj v [kráľovskom legislatívnom dekréte č. 1/2007].

Pri sadzbách zahrňujúcich provízie alebo náhrady a poplatky, ktoré možno požadovať, vrátane poradenských činností, sa uvedú prípady, v ktorých sa uplatnia, a prípadne ich frekvencia. Provízie alebo náhrady alebo poplatky účtované zákazníkovi musia zodpovedať skutočne poskytnutým službám alebo nákladom, ktoré vznikli. Za služby, ktoré neboli výslovne prijaté alebo vyžiadané zákazníkom, sa nevyúčtuje žiadna provízia ani poplatok.“

LEC

- 24 Článok 394 Ley 1/2000, de Enjuiciamiento Civil (zákon č. 1/2000 o občianskom súdnom konaní) zo 7. januára 2000 (BOE č. 7 z 8. januára 2000, s. 575) v znení účinnom v čase podpisu zmlúv, o ktoré ide vo veci samej (ďalej len „LEC“), stanovuje:

„1. V konaniach o určenie znáša trovy prvostupňového konania účastník konania, ktorého všetky žalobné návrhy boli zamietnuté, okrem prípadu, keď súd dospeje k záveru, že vec vyvoláva vážne skutkové alebo právne pochybnosti, a náležite to odôvodní.

...

2. V prípade vyhovenia alebo čiastočného zamietnutia žalobných návrhov znáša každý účastník konania trovy, ktoré mu vznikli v súvislosti s konaním, a hradí polovicu spoločných trov, a to okrem prípadu, keď je opodstatnené zaviazat' jedného z účastníkov konania na náhradu trov konania z dôvodu zneužitia práva.

...“

Občiansky zákonník

- 25 Článok 1303 Código Civil (Občiansky zákonník) znie takto:

„Ak je určitý záväzok vyhlásený za neplatný, zmluvné strany si s výhradou uplatnenia nasledujúcich ustanovení musia navzájom vrátiť plnenia, ktoré boli predmetom zmluvy s ich prírastkami, alebo cenu s úrokmi.“

- 26 Podľa článku 1964 ods. 2 Občianskeho zákonníka:

„Právo podať osobnú žalobu, ktorá nepodlieha osobitnej lehote, sa premlčuje po uplynutí piatich rokov odo dňa, keď sa záväzok považuje za uplatniteľný. V prípade trvajúcich záväzkov konať alebo zdržať sa konania začína lehota plynúť každým porušením týchto záväzkov.“

- 27 Článok 1969 Občianskeho zákonníka stanovuje:

„Premlčacia doba žalôb začína plynúť odo dňa, keď sa právo mohlo vykonať, pokiaľ záväzné osobitné ustanovenie nestanovuje inak.“

Nariadenie o úrokových sadzbách, prevádzkových normách, informáciách pre klientov a reklame úverových inštitúcií

- 28 Kapitola 1 Orden sobre tipos de interés y comisiones, normas de actuación, información a clientes y publicidad de las Entidades de crédito (nariadenie o úrokových sadzbách, prevádzkových normách, informáciách pre klientov a o reklame úverových inštitúcií) z 12. decembra 1989 (BOE č. 303 z 19. decembra 1989, s. 39289), v znení účinnom v čase podpísania zmlúv, o ktoré ide vo veci samej, znie takto:

„Po piate. Úverové inštitúcie voľne stanovujú provízie prijímané za transakcie alebo služby, ktoré poskytujú.

...

Za služby, ktoré neboli výslovne prijaté alebo vyžiadané zákazníkom, sa nevyúčtuje žiadna provízia ani poplatok. Provízie alebo poplatky účtované zákazníkovi musia zodpovedať skutočne poskytnutým službám alebo vzniknutým nákladom.“

Spory vo veciach samých a prejudiciálne otázky

Vec C-224/19

29 Dňa 16. mája 2000 CY v prítomnosti notára uzavrel s finančnou inštitúciou Caixabank zmluvu o hypotekárnom úvere na pôvodnú sumu 81 136,63 eura, ktorá upravovala aj zaplatenie variabilných úrokov.

30 Štvrtá podmienka tej istej zmluvy vyžaduje, aby dlžník zaplatil „províziu za poskytnutie úveru“. Táto zmluvná podmienka stanovuje:

„V prospech [spoločnosti Caixabank] a na ťarchu strany, ktorej sa poskytuje úver, sú stanovené nasledujúce provízie:

A) – Provízia za poskytnutie úveru splatná z plnej výšky úveru, ktorá sa platí jednorazovo pri [uzatvorení] tohto aktu: jedno percento, teda suma stotridsaťpäť tisíc (135 000) španielskych pesiet, čo sa rovná sume 811,37 eura.“

31 Piata podmienka uvedenej zmluvy ukladá dlžníkovi povinnosť zaplatiť všetky poplatky za zriadenie a zrušenie hypotéky. Táto zmluvná podmienka znie takto:

„Strana, ktorej sa poskytuje úver znáša poplatky spojené s ocenením nehnuteľnosti zaťaženej hypotékou; všetky ostatné daňové výdavky a odvody vyplývajúce z tejto notárskej zápisnice, úkonov a zmlúv, ktoré sa ňou potvrdzujú, ako aj z jej vkladu do Registro de la Propiedad (kataster nehnuteľností); všetky ostatné poplatky a daňové odvody vyplývajúce zo všetkých úkonov, ktoré sú potrebné na to, aby došlo k vkladu tohto dokumentu a dokumentu konštatujúceho zánik jeho účinkov do katastra nehnuteľností, vrátane všetkých ďalších poplatkov a daňových odvodov vyplývajúcich z potvrdených platieb, úplných alebo čiastočných, požičaných súm, ako aj odmeny advokáta a poplatky súdneho exekútora v prípade súdneho vymáhania, a to aj keď zásah posledných uvedených nie je nevyhnutný.“

32 Dňa 22. marca 2018 podal CY na Juzgado de Primera Instancia n.º 17 de Palma de Mallorca (Súd prvého stupňa č. 17 Palma de Mallorca, Španielsko) žalobu, ktorou sa na základe právnej úpravy v oblasti ochrany spotrebiteľa domáha určenia neplatnosti štvrtej a piatej podmienky predmetnej zmluvy (ďalej len „sporné zmluvné podmienky“) z dôvodu ich nekalej povahy, ako aj vrátenia všetkých súm zaplatených na základe uplatnenia týchto podmienok. Caixabank sa dovoľavala plnej platnosti sporných zmluvných podmienok. V rámci tohto konania CY považoval za potrebné, aby vnútroštátny súd položil Súdnemu dvoru prejudiciálne otázky týkajúce sa uvedených sporných zmluvných podmienok.

33 Pokiaľ ide o zmluvnú podmienku týkajúcu sa poplatkov za hypotekárne záložné právo, vnútroštátny súd zdôrazňuje, že španielska judikatúra považuje tento typ podmienok prevažne za nekalé a v dôsledku toho za neplatné. Tento súd však poznamenáva, že pokiaľ ide o účinky tejto neplatnosti, španielske súdy dospeli k odlišným a protichodným rozhodnutiam, ktoré stavajú spotrebiteľov a finančné inštitúcie do situácie právnej neistoty. V tejto súvislosti uvedený súd poukazuje na viacero postupov súdnej praxe, o ktorých sa domnieva, že „zmierňujú“ reštitučné účinky konštatovania neplatnosti, pričom si kladie otázku, či sú zlučiteľné s článkom 6 ods. 1 smernice 93/13 v spojení s článkom 7 ods. 1 tejto smernice.

34 Pokiaľ ide o zmluvnú podmienku ukladajúcu povinnosť zaplatiť províziu za poskytnutie úveru, Juzgado de Primera Instancia n° 17 de Palma de Mallorca (Súd prvého stupňa č. 17 Palma de Mallorca) poukazuje na zhodu vyšších provinčných súdov o jej nekalej povahe a jej neplatnosti z dôvodu, že takáto provízia nezodpovedá žiadnej službe ani skutočným alebo skutočne vynaloženým nákladom. Tribunal Supremo (Najvyšší súd, Španielsko) sa však nedávno odchyľil od tohto smeru judikatúry, pričom konštatoval, že provízia za poskytnutie úveru by ako súčasť hlavného predmetu úverovej zmluvy mala byť vyňatá z preskúmania jej nekalej povahy podľa článku 4 ods. 2 smernice 93/13. Vnútroštátny súd, ktorý podal návrh na začatie prejudiciálneho konania, sa pýta na dôvodnosť tejto úvahy Tribunal Supremo (Najvyšší súd) a pýta sa tiež, či na odpoveď na túto otázku má vplyv skutočnosť, že Španielske kráľovstvo neprebralo uvedený článok 4 do španielskeho právneho poriadku na účely zabezpečenia maximálneho stupňa ochrany spotrebiteľa podľa článku 8 tejto smernice.

35 Za týchto podmienok Juzgado de Primera Instancia n.º 17 de Palma de Mallorca (Súd prvého stupňa č. 17 Palma de Mallorca) rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru týchto trinásť prejudiciálnych otázok:

- „1. Možno s ohľadom na článok 6 ods. 1 smernice 93/13 zmierniť reštitučné účinky vyhlásenia zmluvnej podmienky, podľa ktorej musí všetky výdavky na zriadenie, zmenu alebo zrušenie hypotekárneho úveru hradiť dlžník, za neplatnú z dôvodu jej nekalej povahy?
2. Možno sa domnievať, že vnútroštátna judikatúra, ktorá stanovuje, že po vyhlásení podmienky, podľa ktorej musí všetky výdavky na zriadenie, zmenu alebo zrušenie hypotekárneho úveru hradiť dlžník, za neplatnú treba notárske a správcovské výdavky rozdeliť na polovicu medzi veriteľa a dlžníka, vzhľadom na článok 6 ods. 1 smernice 93/13 predstavuje zmiernenie vyhlásenia nekalej podmienky za neplatnú zo strany súdu, a preto odporuje zásade nezáväznosti zakotvenej v článku 6 ods. 1 smernice 93/13?
3. Možno sa domnievať, že vnútroštátna judikatúra, ktorá stanovuje, že po vyhlásení neplatnosti podmienky, podľa ktorej musí všetky výdavky na zriadenie, zmenu alebo zrušenie hypotekárneho úveru hradiť dlžník, musí dlžník napriek tomu uhradiť výdavky na ocenenie nehnuteľnosti a daň zo zriadenia hypotéky, ktoré vyplývajú z uzavretia zmluvy o úvere, porušuje vzhľadom na článok 6 ods. 1 smernice 93/13 zásadu, že nekalá podmienka, ktorá bola vyhlásená za neplatnú, nie je pre spotrebiteľa záväzná, a odporuje skutočnosť, že dlžník musí preukázať, že mu nebolo umožnené predložiť vlastné ocenenie nehnuteľnosti, článku 3 ods. 2 smernice 93/13?
4. Odporuje vzhľadom na článok 6 ods. 1 smernice 93/13 vnútroštátna judikatúra, ktorá stanovuje, že po vyhlásení neplatnosti zmluvnej podmienky, podľa ktorej musí všetky výdavky na zriadenie, zmenu alebo zrušenie hypotekárneho úveru hradiť dlžník, táto podmienka môže naďalej vyvolávať účinky vo vzťahu k dlžníkovi, ak vykoná zmeny alebo zruší hypotéku, v tom zmysle, že musí naďalej uhrádzať výdavky spojené s takou zmenou alebo zrušením hypotéky, [uvedenej smernici] a porušuje skutočnosť, že uvedené výdavky musí hradiť dlžník, zásadu, že nekalá podmienka, ktorá bola vyhlásená za neplatnú, nie je pre spotrebiteľa záväzná?
5. Odporuje vnútroštátna judikatúra, ktorá čiastočne vylučuje reštitučný účinok vyhlásenia zmluvnej podmienky, podľa ktorej musí všetky výdavky na zriadenie, zmenu alebo zrušenie hypotekárneho úveru hradiť dlžník, za neplatnú z dôvodu, že je nekalá, vzhľadom na článok 6 ods. 1 [smernice 93/13] v spojení s článkom 7 ods. 1 [tejto smernice], odradzujúcemu účinku voči predajcovi alebo dodávateľovi, zakotvenému v článku 7 ods. 1 smernice 93/13?
6. Môže vnútroštátna judikatúra, ktorá zmiernuje reštitučné účinky zmluvnej podmienky, podľa ktorej musí všetky výdavky na zriadenie, zmenu alebo zrušenie hypotekárneho úveru hradiť dlžník, po jej vyhlásení za neplatnú, pričom sa opiera o záujem dlžníka, odporovať zásade, že

podmienky, ktoré boli vyhlásené za neplatné, nemožno upravovať, stanovenej v judikatúre Súdneho dvora, a zásade nezáväznosti nekalých podmienok pre spotrebiteľa podľa článku 6 smernice 93/13?

7. Môže z vnútroštátnej judikatúry, ktorá stanovuje, že podmienka označená ako ‚provízia za poskytnutie úveru‘ automaticky splňa požiadavku transparentnosti, vzhľadom na článok 3 ods. 1 a 2 smernice 93/13 vyplývať porušenie zásady obrátenia dôkazného bremena stanovenej v článku 3 ods. 2 smernice 93/13, keďže predajca alebo dodávateľ nemusí preukázať, že vopred informoval spotrebiteľa o tejto podmienke a že ju so spotrebiteľom individuálne dohodol?
8. Je vnútroštátna judikatúra, podľa ktorej spotrebiteľ musí automaticky vedieť, že vyúčtovanie provízie za poskytnutie úveru je obvyklou praxou finančných inštitúcií, v rozpore s článkom 3 smernice 93/13 a s judikatúrou Súdneho dvora? Nie je teda potrebné, aby veriteľ akýmkoľvek spôsobom preukázal, že podmienka bola individuálne dohodnutá, alebo naopak musí v každom prípade preukázať, že uvedená podmienka bola individuálne dohodnutá?
9. Je vnútroštátna judikatúra, ktorá stanovuje, že článok 4 ods. 2 smernice 93/13 bráni preskúmaniu podmienky označenej ako ‚provízia za poskytnutie úveru‘, pokiaľ ide o jej nekalú povahu, lebo sa týka definície hlavného predmetu zmluvy, vzhľadom na články 3 a 4 smernice 93/13 a judikatúru Súdneho dvora v rozpore s uvedenou smernicou, alebo sa naopak treba domnievať, že táto provízia za poskytnutie úveru nie je súčasťou ceny zmluvy, ale je doplnkovou odmenou, a preto musí byť vnútroštátny súd oprávnený preskúmať jej transparentnosť a/alebo obsah, aby tak mohol určiť, či je nekalá podľa vnútroštátneho práva?
10. V prípade, že sa dospeje k záveru, že podmienka označená ako ‚provízia za poskytnutie úveru‘ predstavuje hlavný predmet zmluvy o úvere a vzhľadom na článok 4 ods. 2 smernice 93/13 (ktorý nebol do španielskeho právneho poriadku prebratý prostredníctvom LCGC), bráni článok 8 smernice 93/13 tomu, aby sa španielsky súd odvolal na článok 4 ods. 2 tejto smernice a uplatnil ho, ak také ustanovenie nebolo prebraté do španielskeho právneho poriadku na základe rozhodnutia zákonodarcu, ktorý chcel dosiahnuť úplnú úroveň ochrany pred všetkými podmienkami, ktoré môže predajca alebo dodávateľ vložiť do spotrebiteľskej zmluvy (a to vrátane podmienok, ktoré sa dotýkajú hlavného predmetu zmluvy), aj keď boli vypracované jasne a zrozumiteľne?
11. Ak podmienka označená ako ‚provízia za poskytnutie úveru‘ nebola individuálne dohodnutá a finančná inštitúcia nepreukáže, že táto provízia zodpovedá skutočne poskytnutým službám a výdavkom, ktoré táto inštitúcia vynaložila, spôsobuje uvedená podmienka vzhľadom na článok 3 ods. 1 smernice 93/13 značnú nerovnováhu v právach a povinnostiach zmluvných strán, v dôsledku ktorej ju vnútroštátny súd musí vyhlásiť za neplatnú?
12. Vyplýva zo zásady nezáväznosti nekalých podmienok pre spotrebiteľa a zásady odradzujúceho účinku voči predajcovi alebo dodávateľovi vzhľadom na článok 6 ods. 1 [smernice 93/13] v spojení s [jej] článkom 7 ods. 1, že v konaní, v ktorom spotrebiteľ podal žalobu o určenie, že nekalé podmienky, ktoré sú súčasťou spotrebiteľskej zmluvy, sú neplatné, a súd vyhlási tieto podmienky za neplatné z dôvodu, že sú nekalé, treba predajcovi alebo dodávateľovi uložiť povinnosť nahradiť trovy konania, bez ohľadu na konkrétne vrátenie peňažných súm, ktoré sa musí vykonať podľa rozsudku, navyše s prihliadnutím na to, že hlavným žalobným návrhom je vyhlásenie podmienky za neplatnú a vrátenie peňažných súm je len vedľajším žalobným návrhom, ktorý je nerozlučne spojený s prvým uvedeným žalobným návrhom?
13. Možno reštitučné účinky spojené s vyhlásením podmienky, ktorá je súčasťou zmluvy uzavretej medzi spotrebiteľom a predajcom alebo dodávateľom, za neplatnú z dôvodu, že je nekalá, vzhľadom na zásadu nezáväznosti nekalých podmienok pre spotrebiteľa a zásadu odradzujúceho účinku podľa smernice 93/13 (článok 6 ods. 1 a článok 7 ods. 1) z časového hľadiska obmedziť

tým, že sa vyhovie námietke premlčania práva podať žalobu o vrátenie peňažnej sumy, hoci právo podať žalobu o určenie absolútnej neplatnosti, na základe ktorej sa určí, že podmienka je nekalá, je podľa vnútroštátnych právnych predpisov nepremlčateľné?“

Vec C-259/19

- 36 Dňa 1. júla 2011 uzavreli LG a PK s finančnou inštitúciou Banco Bilbao Vizcaya Argentaria zmluvu o hypotekárnom úvere, ktorá podľa vnútroštátneho súdu obsahovala podmienku, že všetky poplatky za zriadenie a zánik hypotekárneho záložného práva by mal znášať dlžník.
- 37 Žalobcovia vo veci samej podali na Juzgado de Primera Instancia e Instrucción de Ceuta (Súd prvého stupňa a vyšetrovací súd Ceuta, Španielsko) žalobu na určenie neplatnosti uvedenej zmluvnej podmienky z dôvodu jej nekalej povahy.
- 38 Keďže dôvody sú v podstate analogické s dôvodmi návrhu na začatie prejudiciálneho konania vo veci C-224/19, Juzgado de Primera Instancia e Instrucción de Ceuta (Súd prvého stupňa a vyšetrovací súd Ceuta) rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru tieto prejudiciálne otázky:

- „1. Je podľa smernice... 93/13..., najmä podľa článku 6 ods. 1 a článku 7 ods. 1 tejto smernice, s cieľom zaručiť ochranu spotrebiteľov a užívateľov a rešpektovanie judikatúry Únie týkajúcej sa tejto smernice, v súlade s právom Únie, ak Tribunal Supremo (Najvyšší súd) vo svojich rozsudkoch 44 až 49 z 23. januára 2019 stanovil ako jednoznačné kritérium pravidlo, že v spotrebiteľských zmluvách o hypotekárnom úvere je nekalou individuálne nedohodnutá podmienka, ktorá stanovuje, že všetky výdavky na poskytnutie hypotekárneho úveru má znášať dlžník, pričom jednotlivé položky uvedené v tejto nekalej podmienke, ktorá bola vyhlásená za neplatnú, sa rozdelia medzi bankovú inštitúciu, ktorá vypracovala zmluvu, a spotrebiteľa, ktorý je dlžníkom, s cieľom obmedziť vrátenie súm zaplatených bez právneho dôvodu na základe uplatnenia vnútroštátnych predpisov?
2. Je podľa smernice 93/13, najmä podľa článku 6 ods. 1 a článku 7 ods. 1 tejto smernice, s cieľom zaručiť ochranu spotrebiteľov a užívateľov a rešpektovanie judikatúry Únie týkajúcej sa tejto smernice v súlade s právom Únie, ak Tribunal Supremo (Najvyšší súd) podá výklad, ktorým doplní podmienku vyhlásenú za neplatnú z dôvodu, že je nekalá, ak jej vypustenie a z neho vyplývajúce účinky nemajú vplyv na ďalšiu existenciu zmluvy o hypotekárnom úvere?“

O prejudiciálnych otázkach

O prípustnosti

O prípustnosti druhej až štvrtej otázky vo veci C-224/19

- 39 Španielska vláda uplatňuje nedostatok právomoci Súdneho dvora na zodpovedanie druhej až štvrtej prejudiciálnej otázky vo veci C-224/19 z toho dôvodu, že tieto otázky sa týkajú určenia, komu prislúcha povinnosť zaplatiť určité výdavky podľa platnej vnútroštátnej právnej úpravy, čo je otázka výkladu a uplatnenia vnútroštátneho práva, ktorá je podľa ustálenej judikatúry vylúčená z voľnej úvahy Súdneho dvora (rozsudok z 21. októbra 2010, Padawan, C-467/08, EU:C:2010:620, bod 22).

- 40 V tejto súvislosti treba zdôrazniť, že podľa tejto judikatúry musí Súdny dvor v rámci skúmania návrhu na začatie prejudiciálneho konania zohľadniť skutkový a právny rámec, do ktorého patria prejudiciálne otázky, tak ako bol definovaný v návrhu na začatie prejudiciálneho konania. Súdny dvor preto nemá právomoc rozhodovať o otázke, či je výklad vnútroštátnych noriem podaný vnútroštátnym súdom správny.
- 41 Naopak, ak sa položené otázky týkajú výkladu práva Únie, Súdny dvor je v zásade povinný rozhodnúť (rozsudok z 21. októbra 2010, Padawan, C-467/08, EU:C:2010:620, bod 21 a citovaná judikatúra).
- 42 Z druhej až štvrtej otázky pritom jasne vyplýva, že Súdny dvor má rozhodnúť o výklade článku 3 ods. 2 a článku 6 ods. 1 smernice 93/13. Konkrétnejšie sa vnútroštátny súd pýta, či sa tieto ustanovenia majú vykladať tak, že bránia určitej vnútroštátnej judikatúre. V dôsledku toho sa od Súdneho dvora v žiadnom okamihu nepožaduje, aby vyložil vnútroštátne právo.
- 43 Z vyššie uvedeného vyplýva, že druhá až štvrtá otázka vo veci C-224/19 sú prípustné.

O prípustnosti dvanástej otázky vo veci C-224/19

- 44 CaixaBank spochybňuje prípustnosť dvanástej otázky položenej vo veci C-224/19, ako aj právomoc Súdneho dvora odpovedať na túto otázku, pričom tvrdí jednak, že vnútroštátny súd neuviedol skutočnosti potrebné na zodpovedanie tejto otázky, a to vnútroštátne predpisy týkajúce sa uloženia povinnosti nahradiť trovy konania a rozsah, v akom tieto predpisy môžu zasahovať do práv spotrebiteľov zaručených smernicou 93/13, a jednak, že vnútroštátne predpisy o trovách konania patria do právomoci členských štátov.
- 45 Hoci vnútroštátny súd skutočne neuviedol ustanovenie španielskeho práva, ktorým sa riadi rozdelenie trov konania vo veci samej, španielska vláda vo svojich písomných pripomienkach uviedla, že ide o článok 394 LEC, ktorého znenie poskytla, takže Súdny dvor disponuje skutočnosťami potrebnými na rozhodnutie o dvanástej otázke vo veci C-224/19. Okrem toho, keďže sa táto otázka netýka výkladu alebo uplatnenia článku 394 LEC, ale v podstate otázky, či sa článok 6 ods. 1 alebo článok 7 ods. 1 smernice 93/13 majú vykladať v tom zmysle, že bránia uplatneniu ustanovenia, ako je článok 394 LEC za okolností sporu vo veci samej vo veci C-224/19, Súdny dvor má právomoc na ňu odpovedať.

O veci samej

- 46 Na úvod treba pripomenúť, že podľa ustálenej judikatúry v rámci postupu spolupráce medzi vnútroštátnymi súdmi a Súdny dvorom, zakotveného v článku 267 ZFEÚ, prislúcha Súdnemu dvoru poskytnúť vnútroštátnemu súdu odpoveď potrebnú na rozhodnutie vo veci, ktorú prejednáva. Vzhľadom na to Súdnemu dvoru prináleží v prípade potreby preformulovať otázky, ktoré sú mu položené (rozsudok zo 7. augusta 2018, Smith, C-122/17, EU:C:2018:631, bod 34).
- 47 Okrem toho okolnosť, že vnútroštátny súd po formálnej stránke v návrhu na začatie prejudiciálneho konania odkázal na niektoré ustanovenia práva Únie, nebráni tomu, aby Súdny dvor poskytol tomuto súdu všetky prvky výkladu, ktoré môžu byť užitočné na rozhodnutie veci, ktorú prejednáva, či už na ne vnútroštátny súd v položených otázkach odkázal, alebo nie. V tejto súvislosti prináleží Súdnemu dvoru získať zo všetkých informácií, ktoré poskytol vnútroštátny súd, a najmä z odôvodnenia jeho návrhu na začatie prejudiciálneho konania, prvky práva Únie, ktoré si vyžadujú výklad so zreteľom na predmet sporu (rozsudok z 29. septembra 2016, Essent Belgium, C-492/14, EU:C:2016:732, bod 43 a citovaná judikatúra).

48 Pätnásť prejudiciálnych otázok položených v oboch spojených veciach treba zoskupiť do piatich častí, a to prvej časti, týkajúcej sa zmluvnej podmienky súvisiacej s nákladmi na zriadenie a zrušenie hypotekárneho záložného práva, druhej časti, týkajúcej sa zmluvnej podmienky stanovujúcej províziu za poskytnutie úveru, tretej časti, týkajúcej sa prípadnej značnej nerovnováhy v právach a povinnostiach strán vyplývajúcej z takejto zmluvnej podmienky, štvrtej časti, týkajúcej sa časového obmedzenia účinkov vyhlásenia neplatnosti nekalej podmienky a piatej časti, týkajúcej sa vnútroštátneho režimu rozdelenia trov konania v kontexte žalôb o vyhlásenie neplatnosti nekalej podmienky.

O prvej až šiestej otázke vo veci C-224/19 a dvoch otázkach vo veci C-259/19, ktoré sa týkajú účinkov neplatnosti zmluvnej podmienky stanovujúcej poplatky za zriadenie a zrušenie hypotekárneho záložného práva

49 Týmito otázkami sa vnútroštátne sudy v podstate pýtajú, či sa článok 6 ods. 1 a článok 7 ods. 1 smernice 93/13 majú vykladať v tom zmysle, že bránia tomu, aby v prípade neplatnosti nekalej zmluvnej podmienky, ktorá ukladá povinnosť zaplatiť všetky poplatky za zriadenie a zrušenie hypotekárneho záložného práva spotrebiteľovi, vnútroštátny súd zamietol vrátenie súm zaplatených na základe uvedenej zmluvnej podmienky spotrebiteľovi.

50 V tejto súvislosti treba uviesť, že podľa ustálenej judikatúry platí, že ak už bola zmluvná podmienka vyhlásená za nekalú, a teda neplatnú, prináleží vnútroštátnemu súdu, aby v súlade s článkom 6 ods. 1 smernice 93/13 neuplatnil túto podmienku tak, aby už nemala záväzné účinky voči spotrebiteľovi, iba žeby bol spotrebiteľ proti tomu (pozri najmä rozsudky zo 14. júna 2012, Banco Español de Crédito, C-618/10, EU:C:2012:349, bod 65, ako aj z 26. marca 2019, Abanca Corporación Bancaria a Bankia, C-70/17 a C-179/17, EU:C:2019:250, bod 52, ako aj citovanú judikatúru).

51 Z toho vyplýva, že vnútroštátny súd nie je oprávnený zmeniť obsah nekalých podmienok, keďže inak by prispieval k odstráneniu odradzujúceho účinku, ktorý má na predajcu alebo dodávateľa jednoduché a úplné neuplatnenie takýchto nekalých podmienok na spotrebiteľa (rozsudok z 21. decembra 2016, Gutiérrez Naranjo a i., C-154/15, C-307/15 a C-308/15, EU:C:2016:980, bod 60).

52 Zmluvná podmienka, ktorá bola vyhlásená za nekalú, sa preto v zásade musí považovať za podmienku, ktorá nikdy neexistovala, takže nemôže mať účinok voči spotrebiteľovi. Určenie nekalej povahy tejto podmienky súdnym rozhodnutím preto v zásade musí viesť k navráteniu právnej a skutkovej situácie spotrebiteľa, v ktorej by sa nachádzal, ak by uvedená podmienka neexistovala (rozsudok z 21. decembra 2016, Gutiérrez Naranjo a i., C-154/15, C-307/15 a C-308/15, EU:C:2016:980, bod 61).

53 Súdny dvor teda už rozhodol, že vnútroštátnemu súdu prináleží vyvodiť všetky dôsledky, ktoré podľa daného vnútroštátneho práva vyplývajú zo zistenia nekalej povahy dotknutej podmienky s cieľom zabezpečiť, aby ňou spotrebiteľ nebol viazaný (rozsudok z 30. mája 2013, Asbeek Brusse a de Man Garabito, C-488/11, EU:C:2013:341, bod 49). Konkrétne povinnosť vnútroštátneho súdu neuplatniť nekalú zmluvnú podmienku, ktorá ukladá zaplatenie súm, ktoré sa preukážu ako neoprávnené, má v zásade reštitučný účinok, ktorý sa vzťahuje na tieto isté sumy (rozsudok z 21. decembra 2016, Gutiérrez Naranjo a i., C-154/15, C-307/15 a C-308/15, EU:C:2016:980, bod 62).

54 Po pripomenutí vyššie uvedeného treba tiež uviesť, že skutočnosť, že zmluvná podmienka, o ktorej sa rozhodlo, že je nekalá a nikdy neexistovala, má takú povahu, že môže odôvodniť uplatnenie prípadných ustanovení vnútroštátneho práva, ktoré upravujú rozdelenie poplatkov za zriadenie a zrušenie hypotekárneho záložného práva v prípade neexistencie dohody medzi zmluvnými stranami. Ak však tieto ustanovenia ukladajú dlžníkovi povinnosť znášať všetky tieto poplatky alebo ich časť, článok 6 ods. 1 ani článok 7 ods. 1 smernice 93/13 nebránia tomu, aby sa zamietlo vrátenie tej časti týchto poplatkov, ktorú musí sám znášať, spotrebiteľovi.

55 Vzhľadom na všetky predchádzajúce úvahy treba na prvú až šiestu otázku vo veci C-224/19 a na dve otázky vo veci C-259/19 odpovedať tak, že článok 6 ods. 1 a článok 7 ods. 1 smernice 93/13 sa majú vykladať v tom zmysle, že bránia tomu, aby v prípade neplatnosti nekalej zmluvnej podmienky, ktorá ukladá povinnosť zaplatiť všetky poplatky za zriadenie a zrušenie hypotekárneho záložného práva spotrebiteľovi, vnútroštátny súd zamietol vrátenie súm spotrebiteľovi zaplatených na základe uvedenej podmienky, a to okrem prípadu, že ustanovenia vnútroštátneho práva, ktoré sa uplatnia pri neexistencii uvedenej zmluvnej podmienky, ukladajú spotrebiteľovi povinnosť zaplatiť tieto poplatky v celom rozsahu alebo sčasti.

O siedmej až desiatej otázke vo veci C-224/19, ktoré sa týkajú preskúmania nekalej povahy a transparentnosti zmluvnej podmienky ukladajúcej povinnosť zaplatiť províziu za poskytnutie úveru

56 Týmto otázkami sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či sa článok 3, článok 4 ods. 2 a článok 5 smernice 93/13 majú vykladať v tom zmysle, že bránia vnútroštátnej judikatúre, ktorá vylučuje hodnotenie nekalej povahy zmluvnej podmienky, ktorá ukladá spotrebiteľovi povinnosť zaplatiť províziu za poskytnutie úveru z dôvodu, že táto provízia je súčasťou ceny zmluvy podľa článku 4 ods. 2 tejto smernice, pričom sa zároveň domnieva, že takáto podmienka sama osebe spĺňa požiadavku transparentnosti stanovenú týmto posledným uvedeným ustanovením.

57 V prejednávanej veci treba na úvod konštatovať, že vnútroštátny súd položil siedmu až desiatu otázku, vychádzajúc z predpokladu, že nedošlo k prebratiu článku 4 ods. 2 smernice 93/13 do španielskeho právneho poriadku.

58 Na zodpovedanie položených otázok však nie je potrebné rozhodnúť o účinnom prebratí článku 4 ods. 2 smernice 93/13 do španielskeho právneho poriadku (pozri v tomto zmysle a analogicky rozsudok z 3. marca 2020, Gómez del Moral Guasch, C-125/18, EU:C:2020:138, bod 42).

59 Na jednej strane totiž treba pripomenúť, že článok 4 ods. 2 smernice 93/13 v spojení s článkom 8 tejto smernice umožňuje členským štátom stanoviť vo svojej právnej úprave, ktorou sa preberá táto smernica, že „hodnotenie nekalej povahy“ sa netýka podmienok uvedených v tomto ustanovení, pokiaľ sú formulované jasne a zrozumiteľne (pozri v tomto zmysle rozsudky z 3. júna 2010, Caja de Ahorros y Monte de Piedad de Madrid, C-484/08, EU:C:2010:309, bod 32; z 30. apríla 2014, Kásler a Káslerné Rábai, C-26/13, EU:C:2014:282, bod 41, ako aj z 3. marca 2020, Gómez del Moral Guasch, C-125/18, EU:C:2020:138, bod 45).

60 Konkrétnejšie článok 4 ods. 2 smernice 93/13 stanovuje len, že „hodnotenie nekalej povahy podmienok sa netýka ani definície hlavného predmetu zmluvy, ani primeranosti ceny a odmeny, na jednej strane, k tovarom alebo službám poskytovaným ako protihodnota na strane druhej, pokiaľ sú tieto podmienky formulované jasne a zrozumiteľne“.

61 Vo veci samej tak preskúmanie nekalej povahy zmluvnej podmienky ukladajúcej spotrebiteľovi povinnosť zaplatiť províziu za poskytnutie úveru možno podľa uvedeného článku 4 ods. 2 obmedziť len vtedy, ak by sa týkala jedného z dvoch vyššie uvedených aspektov.

62 V tejto súvislosti Súdny dvor rozhodol, že zmluvné podmienky, ktoré spadajú pod pojem „hlavný predmet zmluvy“, sa musia chápať ako podmienky, ktoré upravujú základné plnenia tejto zmluvy a ktoré ju ako také charakterizujú. Naopak, na podmienky, ktoré majú vedľajšiu povahu vo vzťahu k podmienkam vymedzujúcim samotnú podstatu zmluvného vzťahu, by sa tento pojem nemal vzťahovať (rozsudky z 20. septembra 2017, Andriuc a i., C-186/16, EU:C:2017:703, body 35 a 36, ako aj citovaná judikatúra, a z 3. októbra 2019, Kiss a CIB Bank, C-621/17, EU:C:2019:820, bod 32).

- 63 Prislúcha vnútroštátnemu súdu, aby s ohľadom na povahu a všeobecnú štruktúru a ustanovenia predmetnej zmluvy o úvere, ako aj jej právne a skutkové súvislosti posúdil, či dotknutá podmienka vo veci samej predstavuje podstatný prvok zmluvy o hypotekárnom úvere, o ktorú ide vo veci samej (pozri analogicky rozsudok z 3. októbra 2019, Kiss a CIB Bank, C-621/17, EU:C:2019:820, bod 33, ako aj citovanú judikatúru).
- 64 S cieľom usmerniť vnútroštátny súd pri jeho posúdení je však užitočné spresniť, že presný rozsah pojmov „hlavný predmet“ a „cena“ v zmysle článku 4 ods. 2 smernice 93/13 nemôže byť určený pojmom „celkové náklady spotrebiteľa spojené s úverom“ v zmysle článku 3 písm. g) smernice Európskeho parlamentu a Rady 2008/48/ES z 23. apríla 2008 o zmluvách o spotrebiteľskom úvere a o zrušení smernice Rady 87/102/EHS (Ú. v. EÚ L 133, 2008, s. 66) (rozsudok z 26. februára 2015, Matei, C-143/13, EU:C:2015:127, bod 47). Províziu za poskytnutie úveru nemožno považovať za podstatné plnenie hypotekárneho úveru len z toho dôvodu, že je zahrnutá v jeho celkovej cene.
- 65 Navyše zo znenia článku 4 ods. 2 smernice 93/13 vyplýva, že druhá kategória podmienok, ktorých prípadnú nekalú povahu nemožno skúmať, má obmedzený rozsah, keďže sa týka len primeranosti medzi stanovenou cenou alebo odmenou a tovarom alebo službami, ktoré sa majú dodať alebo poskytnúť ako protihodnota, pričom toto vylúčenie je vysvetlené skutočnosťou, že neexistuje nijaká kvalifikačná stupnica alebo právne kritérium na určenie rámca a usmernenie preskúmania tejto primeranosti. Podmienky týkajúce sa protihodnoty, ktorú dlhuje spotrebiteľ veriteľovi alebo ktorá má vplyv na skutočnú cenu, ktorú má spotrebiteľ zaplatiť veriteľovi, teda v zásade nepatria do tejto druhej kategórie podmienok, s výnimkou otázky, či je výška protihodnoty alebo cena, ktorá je dohodnutá v zmluve, primeraná službe poskytovanej ako protiplnenie veriteľom (rozsudok z 3. októbra 2019, Kiss a CIB Bank, C-621/17, EU:C:2019:820, body 34 a 35, ako aj citovaná judikatúra).
- 66 Na druhej strane Súdny dvor zdôraznil, že požiadavka jasného a zrozumiteľného formulovania, ktorá je uvedená v článku 5 smernice 93/13, sa uplatňuje v každom prípade, vrátane prípadu, keď podmienka patrí do pôsobnosti článku 4 ods. 2 uvedenej smernice, a to aj vtedy, ak dotknutý členský štát toto ustanovenie neprebral. Táto požiadavka by teda nemala byť obmedzená len na zrozumiteľnosť zmluvnej podmienky z formálneho a gramatického hľadiska (rozsudok z 3. marca 2020, Gómez del Moral Guasch, C-125/18, EU:C:2020:138, bod 46).
- 67 Naopak, vzhľadom na to, že systém ochrany zavedený smernicou 93/13 vychádza z myšlienky, že spotrebiteľ sa v porovnaní s podnikateľom nachádza v znevýhodnenom postavení, najmä pokiaľ ide o úroveň informovanosti, táto požiadavka transparentnosti sa musí chápať široko, teda tak, že vyžaduje nielen to, aby bola dotknutá podmienka zrozumiteľná pre spotrebiteľa z gramatického hľadiska, ale tiež aby zmluva transparentným spôsobom uvádzala konkrétne fungovanie mechanizmu, na ktorý odkazuje dotknutá podmienka, a prípadne aj vzťah medzi ním a mechanizmami stanovenými ostatnými zmluvnými podmienkami tak, aby bol tento spotrebiteľ schopný na základe jasných a zrozumiteľných kritérií posúdiť hospodárske dôsledky, ktoré z toho pre neho vyplývajú (pozri v tomto zmysle rozsudky z 30. apríla 2014, Kásler a Káslerné Rábai, C-26/13, EU:C:2014:282, body 70 až 73; z 3. októbra 2019, Kiss a CIB Bank, C-621/17, EU:C:2019:820, bod 37, ako aj z 3. marca 2020, Gómez del Moral Guasch, C-125/18, EU:C:2020:138, bod 43).
- 68 Jasnosť a zrozumiteľnosť zmluvnej podmienky, o ktorú ide vo veci samej musí preskúmať vnútroštátny súd z hľadiska všetkých relevantných skutkových okolností, medzi ktorými sa nachádzajú reklama a informácie poskytnuté veriteľom v rámci dojednávania zmluvy o úvere, a s ohľadom na mieru pozornosti, ktorú môže dosiahnuť priemerný spotrebiteľ, ktorý je bežne informovaný a primerane pozorný a obozretný (pozri v tomto zmysle rozsudky z 30. apríla 2014, Kásler a Káslerné Rábai, C-26/13, EU:C:2014:282, bod 74; z 26. februára 2015, Matei, C-143/13, EU:C:2015:127, bod 75; z 20. septembra 2017, Andricuc a i., C-186/16, EU:C:2017:703, body 46 a 47, ako aj z 3. marca 2020, Gómez del Moral Guasch, C-125/18, EU:C:2020:138, bod 46).

- 69 Z toho vyplýva, že článok 4 ods. 2 smernice 93/13, ako aj jej článok 5 bránia judikatúre, podľa ktorej sa zmluvná podmienka sama osebe považuje za transparentnú bez toho, aby bolo potrebné preskúmanie, aké je opísané v predchádzajúcom bode.
- 70 Za týchto podmienok teda prináleží vnútroštátnemu súdu, aby zohľadniac všetky okolnosti súvisiace s uzatvorením zmluvy, overil, či finančná inštitúcia oboznámila spotrebiteľa so skutočnosťami dostatočne na to, aby vzal na vedomie obsah a fungovanie zmluvnej podmienky, ktorá mu ukladá povinnosť zaplatiť províziu za poskytnutie úveru, ako aj jej úlohu v zmluve o úvere. Takto bude mať spotrebiteľ prístup k dôvodom opodstatňujúcim odmenu, ktorej zodpovedá tento poplatok (pozri analogicky rozsudok z 26. februára 2015, Matei, C-143/13, EU:C:2015:127, bod 77), a teda bude môcť vyhodnotiť rozsah svojho záväzku a predovšetkým celkové náklady uvedenej zmluvy.
- 71 Vzhľadom na všetky vyššie uvedené úvahy treba na siedmu až desiatu otázku odpovedať tak, že článok 3, článok 4 ods. 2 a článok 5 smernice 93/13 sa majú vykladať v tom zmysle, že zmluvné podmienky, ktoré spadajú pod pojem „hlavný predmet zmluvy“, sa majú chápať ako podmienky, ktoré upravujú základné plnenia tejto zmluvy a ktoré ju ako také charakterizujú. Naopak, na podmienky, ktoré majú vedľajšiu povahu vo vzťahu k podmienkam vymedzujúcim samotnú podstatu zmluvného vzťahu, by sa tento pojem nemal vzťahovať. Na základe skutočnosti, že provízia za poskytnutie úveru je zahrnutá do celkových nákladov hypotekárneho úveru, nemožno určiť, či je jeho hlavným plnením. V každom prípade je súd členského štátu povinný preskúmať, či zmluvná podmienka týkajúca sa hlavného predmetu zmluvy bola formulovaná jasne a zrozumiteľne, a to nezávisle od prebratia článku 4 ods. 2 tejto smernice do právneho poriadku tohto členského štátu.

O jedenástej otázke týkajúcej sa prípadnej značnej nerovnováhy v právach a povinnostiach strán vyplývajúcej zo zmluvnej podmienky, ktorá ukladá povinnosť zaplatiť províziu za poskytnutie úveru

- 72 Jedenástou otázkou sa vnútroštátny súd vo veci C-224/19 v podstate pýta, či sa má článok 3 ods. 1 smernice 93/13 vykladať v tom zmysle, že podmienka zmluvy o úvere uzavretej medzi spotrebiteľom a finančnou inštitúciou, ktorá spotrebiteľovi ukladá povinnosť zaplatiť províziu za poskytnutie úveru, vytvára v rozpore s požiadavkou dobrej viery značnú nerovnováhu v právach a povinnostiach strán vyplývajúcich zo zmluvy v neprospech spotrebiteľa, ak finančná inštitúcia nepreukáže, že táto provízia zodpovedá skutočne poskytnutým službám a vynaloženým nákladom.
- 73 V tejto súvislosti treba na úvod spresniť, že podľa ustálenej judikatúry sa právomoc Súdneho dvora vzťahuje na výklad pojmu „nekalá podmienka“ uvedeného v článku 3 ods. 1 smernice 93/13, ako aj na kritériá, ktoré vnútroštátny súd môže alebo musí uplatniť pri preskúmaní zmluvnej podmienky z hľadiska ustanovení tejto smernice, pričom uvedenému súdu prináleží, aby vzhľadom na tieto kritériá rozhodol o konkrétnej kvalifikácii príslušnej zmluvnej podmienky podľa osobitných okolností daného prípadu. Z uvedeného vyplýva, že Súdny dvor sa musí vo svojej odpovedi obmedziť na to, aby vnútroštátnemu súdu poskytol údaje, ktoré musí tento súd zohľadniť pri posúdení nekalej povahy dotknutej podmienky (rozsudok z 3. októbra 2019, Kiss a CIB Bank, C-621/17, EU:C:2019:820, bod 47 a citovaná judikatúra).
- 74 Pokiaľ ide o otázku, či bola požiadavka dobrej viery v zmysle článku 3 ods. 1 smernice 93/13 splnená, treba konštatovať, že vzhľadom na šestnástu odôvodnenie tejto smernice má vnútroštátny súd na tento účel preveriť, či predajca alebo dodávateľ, ktorý zaobchádza so spotrebiteľom čestne a rovnocenne, mohol rozumne očakávať, že by tento spotrebiteľ súhlasil s takouto podmienkou po individuálnom dojednaní (rozsudok z 3. októbra 2019, Kiss a CIB Bank, C-621/17, EU:C:2019:820, bod 50).
- 75 Pokiaľ ide o existenciu prípadnej značnej nerovnováhy, Súdny dvor rozhodol, že môže vyplývať už zo samotnej skutočnosti dostatočne závažného narušenia právneho postavenia, v ktorom sa spotrebiteľ ako strana predmetnej zmluvy nachádza na základe platných vnútroštátnych predpisov, či už formou

zúženía obsahu práv, ktoré mu podľa týchto predpisov vyplývajú zo zmluvy, prekážky v ich výkone alebo tiež formou prenesenia dodatočnej povinnosti, ktorú vnútroštátne predpisy nestanovujú, na spotrebiteľa (rozsudok z 3. októbra 2019, Kiss a CIB Bank, C-621/17, EU:C:2019:820, bod 51).

- 76 Navyše z článku 4 ods. 1 smernice 93/13 vyplýva, že nekalá povaha zmluvnej podmienky sa hodnotí so zreteľom na povahu tovaru alebo služieb, ktoré sú predmetom zmluvy, ako aj so zreteľom na všetky okolnosti súvisiace s uzatvorením zmluvy v dobe uzatvorenia zmluvy a na všetky ostatné podmienky zmluvy alebo inej zmluvy, od ktorej závisí (rozsudok z 3. októbra 2019, Kiss a CIB Bank, C-621/17, EU:C:2019:820, bod 52).
- 77 Prináleží vnútroštátnemu súdu, aby posúdil prípadnú nekalú povahu podmienky, o ktorú ide vo veci samej, z hľadiska týchto kritérií.
- 78 V tejto súvislosti treba zohľadniť skutočnosť, ako vyplýva z informácií vnútroštátneho súdu, že podľa zákona č. 2/2009 provízie alebo poplatky prenesené na zákazníka musia zodpovedať skutočne poskytnutým službám alebo vzniknutým nákladom. Z toho vyplýva, že zmluvná podmienka, ktorej účinkom by bolo oslobodenie predajcu alebo dodávateľa od povinnosti preukázať, že tieto podmienky sú splnené vo vzťahu k provízii za poskytnutie úveru, by – s výhradou overenia vnútroštátnym súdom vo svetle všetkých zmluvných podmienok – mohla nepriaznivo ovplyvniť právne postavenie spotrebiteľa a v dôsledku toho spôsobiť značnú nerovnováhu v jeho neprospech v rozpore s požiadavkou dobrej viery.
- 79 Vzhľadom na vyššie uvedené úvahy treba na jedenástu otázku vo veci C-224/19 odpovedať tak, že článok 3 ods. 1 smernice 93/13 sa má vykladať v tom zmysle, že zmluvná podmienka uvedená v zmluve o úvere uzavretej medzi spotrebiteľom a finančnou inštitúciou, ktorá spotrebiteľovi ukladá povinnosť zaplatiť províziu za poskytnutie úveru, môže v rozpore s požiadavkou dobrej viery vytvoriť značnú nerovnováhu v právach a povinnostiach strán vyplývajúcich zo zmluvy v neprospech spotrebiteľa, ak finančná inštitúcia nepreukáže, že táto provízia zodpovedá skutočne poskytnutým službám a vynaloženým nákladom, čo prislúcha overiť vnútroštátnemu súdu.

O trinástej otázke vo veci C-224/19 týkajúcej sa obmedzenia účinkov neplatnosti nekalej podmienky prostredníctvom stanovenia premlčacej lehoty

- 80 Svojou trinástou otázkou položenou vo veci C-224/19, ktorú treba preskúmať pred dvanástou otázkou, sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či sa majú článok 6 ods. 1 a článok 7 ods. 1 smernice 93/13 vykladať v tom zmysle, že nebránia vnútroštátnej judikatúre, ktorá stanovuje, že právo podať žalobu na uplatnenie reštitučných účinkov vyhlásenia neplatnosti nekalej zmluvnej podmienky podlieha premlčacej lehote, hoci podľa vnútroštátnej právnej úpravy je právo podať žalobu na vyhlásenie absolútnej neplatnosti nekalej zmluvnej podmienky nepremlčateľné.
- 81 V tejto súvislosti treba pripomenúť, že ochrana, ktorú smernica 93/13 zaručuje spotrebiteľom, bráni vnútroštátnej právnej úprave, ktorá zakazuje vnútroštátnemu súdu po uplynutí prekluzívnej lehoty konštatovať nekalú povahu podmienky uvedenej v zmluve uzatvorenej medzi predajcom alebo dodávateľom a spotrebiteľom (rozsudok z 21. novembra 2002, Cofidis, C-473/00, EU:C:2002:705, bod 38).
- 82 Súdny dvor však už pripustil, že ochrana spotrebiteľa nie je absolútna (rozsudok z 21. decembra 2016, Gutiérrez Naranjo a i., C-154/15, C-307/15 a C-308/15, EU:C:2016:980, bod 68) a že určenie primeraných lehôt na podanie opravných prostriedkov pod hrozbou preklúzie v záujme právnej istoty je v súlade s právom Únie (rozsudok zo 6. októbra 2009, Asturcom Telecomunicaciones, C-40/08, EU:C:2009:615, bod 41, ako aj z 21. decembra 2016, Gutiérrez Naranjo a i., C-154/15, C-307/15 a C-308/15, EU:C:2016:980, bod 69).

- 83 V tejto súvislosti treba uviesť, že v prípade neexistencie osobitnej právnej úpravy Únie v danej oblasti patria podmienky uplatnenia ochrany spotrebiteľov stanovenej v článku 6 ods. 1 a článku 7 ods. 1 smernice 93/13 do pôsobnosti vnútroštátneho právneho poriadku členských štátov na základe zásady ich procesnej autonómie. Tieto podmienky však nesmú byť menej priaznivé ako pravidlá upravujúce obdobné vnútroštátne konania (zásada ekvivalencie) ani nesmú byť naformulované tak, aby v praxi spôsobili nemožnosť alebo nadmerné sťaženie výkonu práv uznaných právnym poriadkom Spoločenstva (zásada efektivity) (pozri v tomto zmysle najmä rozsudok z 26. októbra 2006, Mostaza Claro, C-168/05, EU:C:2006:675, bod 24 a citovanú judikatúru).
- 84 Z toho vyplýva, že právo Únie nebráni vnútroštátnej právnej úprave, ktorá síce stanovuje, že právo na podanie žaloby na vyhlásenie neplatnosti nekalej podmienky uvedenej v zmluve uzatvorenej medzi predajcom alebo dodávateľom a spotrebiteľom je nepremlčateľné, ale podriaďuje žalobu o uplatnenie reštitučných účinkov tohto vyhlásenia premlčacej lehote, pričom musia byť dodržané zásady ekvivalencie a efektivity.
- 85 Konkrétnejšie, pokiaľ ide o dodržanie zásady efektivity, Súdny dvor už rozhodol, že každý prípad, v ktorom sa kladie otázka, či vnútroštátne procesné ustanovenie vedie k nemožnosti alebo nadmernému sťaženiu výkonu práva Únie, sa musí skúmať s prihliadnutím na postavenie tohto ustanovenia v celom konaní, jeho priebeh a jeho osobitosti na rôznych vnútroštátnych súdoch. Z tohto hľadiska treba v prípade potreby vziať do úvahy zásady, ktoré sú základom vnútroštátneho súdneho systému, akými sú ochrana práva na obranu, zásada právnej istoty a riadneho priebehu konania (rozsudok z 26. júna 2019, Addiko Bank, C-407/18, EU:C:2019:537, bod 48 a citovaná judikatúra).
- 86 Vo veci samej vnútroštátny súd uvádza, že ide o otázku prípadného uplatnenia päťročnej premlčacej lehote stanovenej v článku 1964 ods. 2 Občianskeho zákonníka na žalobu o uplatnenie reštitučných účinkov vyhlásenia neplatnosti nekalej podmienky hypotekárnej zmluvy.
- 87 Keďže trojročné (rozsudok z 15. apríla 2010, Barth, C-542/08, EU:C:2010:193, bod 28) alebo dvojročné premlčacie lehoty (rozsudok z 15. decembra 2011, Banca Antoniana Popolare Veneta, C-427/10, EU:C:2011:844, bod 25) boli v judikatúre Súdneho dvora uznané za v súlade so zásadou efektivity, s výhradou posúdenia skutočností uvedených v bode 85 tohto rozsudku zo strany vnútroštátneho súdu sa treba domnievať, že sa v zásade nezdá, že päťročná premlčacia lehota uplatniteľná na podanie žaloby na uplatnenie reštitučných účinkov vyhlásenia neplatnosti nekalej podmienky má takú povahu, že by prakticky znemožnila alebo nadmerne sťažila uplatnenie práv udelených smernicou 93/13.
- 88 Vnútroštátny súd sa tiež v podstate pýta na zlučiteľnosť vnútroštátnej judikatúry, podľa ktorej päťročná premlčacia lehota na podanie žaloby o uplatnenie reštitučných účinkov konštatovania neplatnosti nekalej zmluvnej podmienky začína plynúť od uzavretia zmluvy, ktorá obsahuje túto podmienku, so zásadou efektivity v spojení so zásadou právnej istoty.
- 89 Zdá sa, že z návrhu na začatie prejudiciálneho konania vyplýva, že táto lehota stanovená v článku 1964 ods. 2 Občianskeho zákonníka podľa všetkého začína plynúť od uzavretia zmluvy o hypotekárnom úvere obsahujúcej nekalú podmienku, čo však prináleží overiť vnútroštátnemu súdu.
- 90 V tejto súvislosti treba zohľadniť okolnosť, že je možné, že spotrebiteľia nevedia o nekalej povahe podmienky uvedenej v zmluve o hypotekárnom úvere, alebo nepoznajú alebo si neuvedomujú rozsah svojich práv vyplývajúcich zo smernice 93/13 (pozri v tomto zmysle rozsudok z 13. septembra 2018, Profi Credit Polska, C-176/17, EU:C:2018:711, bod 69).
- 91 Uplatnenie päťročnej premlčacej lehote, ktorá začína plynúť od uzavretia zmluvy, keďže z nej vyplýva, že spotrebiteľ môže požadovať vrátenie platieb uskutočnených v rámci plnenia zmluvnej podmienky považovanej za nekalú len počas prvých piatich rokov po podpise zmluvy, bez ohľadu na to, či vedel

alebo mohol rozumne vedieť o nekalej povahe tejto podmienky, však môže nadmerne sťažiť výkon práv tohto spotrebiteľa priznaných smernicou 93/13, a teda porušiť zásadu efektivity v spojení so zásadou právnej istoty.

- 92 Vzhľadom na všetky predchádzajúce úvahy treba na trinástu otázku položenú vo veci C-224/19 odpovedať tak, že článok 6 ods. 1 a článok 7 ods. 1 smernice 93/13 sa majú vykladať v tom zmysle, že nebránia tomu, aby právo podať žalobu o uplatnenie reštitučných účinkov vyhlásenia neplatnosti nekalej zmluvnej podmienky podliehalo premlčacej lehote, pokiaľ začiatok plynutia tejto lehoty ani jej trvanie nevedú k praktickej nemožnosti alebo nadmernému sťaženiu výkonu práva spotrebiteľa požadovať takúto náhradu.

O dvanástej otázke vo veci C-224/19 týkajúcej sa zlučiteľnosti zákonného režimu rozdelenia trov konania so smernicou 93/13

- 93 Svojou dvanástou otázkou položenou vo veci C-224/19 sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či sa článok 6 ods. 1 a článok 7 ods. 1 smernice 93/13 majú vykladať v tom zmysle, že bránia režimu, ktorý umožňuje, aby časť trov konania znášal spotrebiteľ, a to v závislosti od výšky súm zaplatených bez právneho dôvodu, ktoré sa mu vracajú v nadväznosti na vyhlásenie neplatnosti zmluvnej podmienky z dôvodu jej nekalej povahy.
- 94 Zo skutočností uvedených v spise predloženom Súdnemu dvoru totiž vyplýva, že uplatnenie článku 394 LEC by mohlo mať za následok, že predajca alebo dodávateľ nebude zviazaný na náhradu všetkých trov konania, ak sa v celom rozsahu vyhovie žalobe o neplatnosť nekalej zmluvnej podmienky podanej spotrebiteľom, ale len čiastočne sa vyhovie žalobe o vrátenie súm zaplatených na základe tejto podmienky.
- 95 V tejto súvislosti z judikatúry uvedenej v bode 83 tohto rozsudku vyplýva, že rozdelenie trov súdneho konania pred vnútroštátnymi súdmi patrí s výhradou dodržania zásad ekvivalencie a efektivity do procesnej autonómie členských štátov.
- 96 Treba teda uviesť, že nič v spise predloženom Súdnemu dvoru nenasvedčuje tomu, že tento režim sa uplatňuje odlišne v závislosti od toho, či je predmetné právo priznané právom Únie alebo vnútroštátnym právom. Treba však rozhodnúť o otázke, či je zlučiteľné so zásadou efektivity uložiť spotrebiteľovi povinnosť znášať trovy konania v závislosti od súm, ktoré mu boli vrátené, hoci mal úspech, pokiaľ ide o nekalú povahu napadnutej zmluvnej podmienky.
- 97 Pokiaľ ide o otázku dodržiavania zásady efektivity, tá sa musí posúdiť vzhľadom na skutočnosti pripomenuté v bode 85 tohto rozsudku.
- 98 V prejednávanej veci smernica 93/13 priznáva spotrebiteľovi právo obrátiť sa na súd s cieľom určiť nekalú povahu zmluvnej podmienky a vylúčiť jej uplatnenie. Podmieňovanie výsledku rozdelenia trov takéhoto konania len sumami, ktoré boli zaplatené bez právneho dôvodu a ktorých vrátenie sa nariaďuje, však môže spotrebiteľa odradiť od uplatnenia uvedeného práva s ohľadom na poplatky spojené so súdnym podaním (pozri v tomto zmysle rozsudok z 13. septembra 2018, Profi Credit Polska, C-176/17, EU:C:2018:711, bod 69).
- 99 Vzhľadom na všetky vyššie uvedené úvahy treba na dvanástu otázku položenú vo veci C-224/19 odpovedať tak, že článok 6 ods. 1 a článok 7 ods. 1 smernice 93/13, ako aj zásada efektivity sa majú vykladať v tom zmysle, že bránia režimu, ktorý umožňuje, aby časť trov konania znášal spotrebiteľ, a to v závislosti od výšky súm zaplatených bez právneho dôvodu, ktoré sa mu vracajú v nadväznosti na vyhlásenie neplatnosti zmluvnej podmienky z dôvodu jej nekalej povahy, keďže takýto režim vytvára podstatnú prekážku, ktorá môže odradiť spotrebiteľa od uplatnenia práva na účinné súdne preskúmanie novej nekalej povahy zmluvných podmienok, ako mu ho priznáva smernica 93/13.

O trovách

100 Vzhľadom na to, že konanie pred Súdny dvorom má vo vzťahu k účastníkom konania vo veci samej incidenčný charakter a bolo začaté v súvislosti s prekážkou postupu v konaní pred vnútroštátnym súdom, o trovách konania rozhodne tento vnútroštátny súd. Iné trovy konania, ktoré vznikli v súvislosti s predložením pripomienok Súdnemu dvoru a nie sú trovami uvedených účastníkov konania, nemôžu byť nahradené.

Z týchto dôvodov Súdny dvor (štvrtá komora) rozhodol takto:

1. Článok 6 ods. 1 a článok 7 ods. 1 smernice Rady 93/13/EHS z 5. apríla 1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách sa majú vykladať v tom zmysle, že bránia tomu, aby v prípade neplatnosti nekalej zmluvnej podmienky, ktorá ukladá povinnosť zaplatiť všetky poplatky za zriadenie a zrušenie hypotekárneho záložného práva spotrebiteľovi, vnútroštátny súd zamietol vrátenie súm spotrebiteľovi zaplatených na základe uvedenej podmienky, a to okrem prípadu, že ustanovenia vnútroštátneho práva, ktoré sa uplatnia pri neexistencii uvedenej zmluvnej podmienky, ukladajú spotrebiteľovi povinnosť zaplatiť tieto poplatky v celom rozsahu alebo sčasti.
2. Článok 3, článok 4 ods. 2 a článok 5 smernice 93/13 sa majú vykladať v tom zmysle, že zmluvné podmienky, ktoré spadajú pod pojem „hlavný predmet zmluvy“, sa majú chápať ako podmienky, ktoré upravujú základné plnenia tejto zmluvy a ktoré ju ako také charakterizujú. Naopak, na podmienky, ktoré majú vedľajšiu povahu vo vzťahu k podmienkam vymedzujúcim samotnú podstatu zmluvného vzťahu, by sa tento pojem nemal vzťahovať. Na základe skutočnosti, že provízia za poskytnutie úveru je zahrnutá do celkových nákladov hypotekárneho úveru, nemožno určiť, či je jeho hlavným plnením. V každom prípade je súd členského štátu povinný preskúmať, či zmluvná podmienka týkajúca sa hlavného predmetu zmluvy bola formulovaná jasne a zrozumiteľne, a to nezávisle od prebratia článku 4 ods. 2 tejto smernice do právneho poriadku tohto členského štátu.
3. Článok 3 ods. 1 smernice 93/13 sa má vykladať v tom zmysle, že zmluvná podmienka uvedená v zmluve o úvere uzavretej medzi spotrebiteľom a finančnou inštitúciou, ktorá spotrebiteľovi ukladá povinnosť zaplatiť províziu za poskytnutie úveru, môže v rozpore s požiadavkou dobrej viery vytvoriť značnú nerovnováhu v právach a povinnostiach strán vyplývajúcich zo zmluvy v neprospech spotrebiteľa, ak finančná inštitúcia nepreukáže, že táto provízia zodpovedá skutočne poskytnutým službám a vynaloženým nákladom, čo prislúcha overiť vnútroštátnemu súdu.
4. Článok 6 ods. 1 a článok 7 ods. 1 smernice 93/13 sa majú vykladať v tom zmysle, že nebránia tomu, aby právo podať žalobu o uplatnenie reštitučných účinkov vyhlásenia neplatnosti nekalej zmluvnej podmienky podliehalo premlčacej lehote, pokiaľ začiatok plynutia tejto lehoty ani jej trvanie nevedú k praktickej nemožnosti alebo nadmernému sťaženiu výkonu práva spotrebiteľa požadovať takúto náhradu.
5. Článok 6 ods. 1 a článok 7 ods. 1 smernice 93/13, ako aj zásada efektivity sa majú vykladať v tom zmysle, že bránia režimu, ktorý umožňuje, aby časť trov konania znášal spotrebiteľ, a to v závislosti od výšky súm zaplatených bez právneho dôvodu, ktoré sa mu vracajú v nadväznosti na vyhlásenie neplatnosti zmluvnej podmienky z dôvodu jej nekalej povahy, keďže takýto režim vytvára podstatnú prekážku, ktorá môže odradiť spotrebiteľa od uplatnenia práva na účinné súdne preskúmanie novej nekalej povahy zmluvných podmienok, ako mu ho priznáva smernica 93/13.

Podpisy